

1 RIIDAT JA NIIDEN KUSTANNUKSET SIVIILIPROSESSISSA

Tutkimusta varten etsittiin tilastoja ja tutkimuksia rakennusalan riidoista. Rakentamiseen kuuluvista riita-asioista ei ole tehty valtakunnallisesti tilastoja ja tutkimuksia. (Keinänen, J 2009) Lisäksi oltiin yhteydessä käräjäoikeuksiin ja pyydettiin heiltä rakennusalan riita-asiakäsittelyyn liittyviä ratkaisuja, joista olisi voitu poimia tarvittavia tietoja. (sähköposti 5.1.2023)

Tuomioistuinten tilastoissa on vain riita-asioden lukumäärät asianimikkeiden mukaisesti, mutta kustannuksia ei ole tilastoitu. Suomessa ei myöskään ole rakentamiseen kuuluvien riitoihin erikoistuneita tuomioistuimia tai osajia. (Keinänen, J 2009) Tämän takia jouduttiin oikeudenkäyntikulut käsittelemään yleisellä tasolla, mistä saadaan suuntaa antava käsitys rakennusriitojen kustannuksista. (sähköposti 5.1.2023 KO Pirkanmaa; Tuomioistuinten työtilastoja 2019.)

Riitojen kustannukset siviiliprosessissa voivat vaihdella huomattavasti riippuen riitatilanteen laadusta ja laajuudesta. Yleisesti ottaen rakennusriidat voivat aiheuttaa merkittäviä kustannuksia sekä rakennushankkeen osapuolille että rakennushankkeen ulkopuolisille tahoille. Ervasti (2016) toteaa, että kustannuksia voi syntyä esimerkiksi oikeudenkäyntikuluista, asiantuntijapalkkioista, rakennusprojektin pysähtymisestä aiheutuvasta kustannuksesta ja mahdollisista korvauksista. Lisäksi rakennusriidat voivat aiheuttaa hankaluuksia ja viivästyksiä rakennushankkeen toteutuksessa, mikä voi vaikuttaa hankkeen budjettiin ja aikatauluun. Siksi on tärkeää pyrkiä ratkaisemaan mahdolliset erimielisyydet ennaltaehkäisevästi ja osapuolten välillä tapahtuvalla vuoropuhelulla. (Ervasti 2016)

Kantajalle koituu kustannuksia vireillepanosta siviiliprosessissa käsiteltävistä riidoista. Vastaja voi saada oikeusapua oikeusapulain mukaan, ja ne maksetaan yhteiskunnan varoista. Jos vastaja häviää riidan ja hänelle on myönnetty oikeusapua, vastaja joutuu maksamaan kantajan oikeudenkäyntikulut joko sellaisenaan tai kohtuullistettuina. (Tuomioistuinmaksulaki 2015 ja Oikeusapulaki 2002) Kohtuullistaminen tarkoittaa, että tuomari voi alentaa riidan

hyväksi tuomituille maksettavaa korvausta, esimerkiksi oikeudenkäynti- ja asianajokuluista.

Taulukko 15:ssä on esitetty käräjäoikeuden ratkaisemat riidat asiananimikkeittäin, ja ne sisältävät suurimmaksi osaksi rakennusalan riitoja. Suomessa ei erikseen tilastoida rakennusalan riitojen määrää. (Keinänen, J 2009; sähköposti 5.1.2023.)

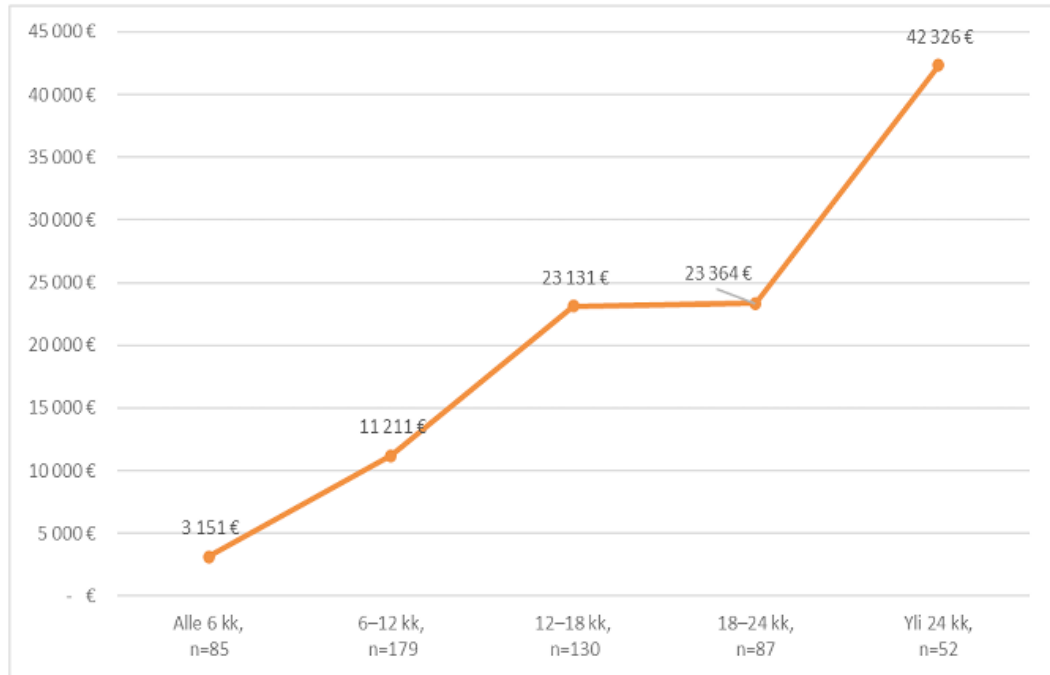
Taulukko 15. Käräjäoikeuksissa laajat riita-asiat siviilioikeudessa (Tuomioistuinten työtilastoja 2019, taulukko 1)

	Lukumäärä	keskimääräinen käsittelyaika (kk)
2019		
402 Kiinteistön virhe tm. Sopimusrikkomus	178,00	9,91
414 Kiinteistöä koskeva riita	168,00	9,63
931 Urakkasopimuksen suoritusrikkomus	152,00	12,87
Kaikki Laajat riita-asiat yhteensä	8782,00	9,44

Oikeudenkäyntikulut käsitellään vain vuoden 2019 oikeudenkäynnin pääkäsitelyssä ratkaistuista riita-asioista, koska tuoreempaa tilastoa ei ole saatavilla.

Oikeudenkäyntikulut on jaettu yhdeksään asiaryhmään. Tutkimuksessa käsittelevät rakennusvirheet kuuluvat suurelta osin vahingonkorvauksen ja kiinteän omaisuuden ryhmään. Vahingonkorvaus ja kiinteän omaisuuden ryhmät käsitellään yhtenä kokonaisuutena. (Oikeudenkäyntikulut ratkaisusta riita-asioissa 2019.)

Kuvaajassa 1 on esitetty mediaani oikeudenkäyntikuluriskistä suhteessa riita-asian käsittelyaikaan vuonna 2019.

Kuvaaja 1. Oikeudenkäyntikuluriskin mediaani suhteessa riita-asian käsittelyaikaan (Oikeudenkäyntikulut ratkaisusta riita-asioissa 2019, luku 4)

Taulukossa 16 on avustajan mediaani tuntiveloitus ja laskutetut tunnit.

Taulukko 16. Avustajan mediaani tuntiveloitus ja laskutettu aika (Oikeudenkäyntikulut ratkaisusta riita-asioissa 2019, luku 4)

	Avustajan mediaani tuntiveloitus	Avustajan mediaani laskutetut tunnit
Kantaja	200,00 €	37 tuntia
Vastaaja	220,00 €	38 tuntia

Oikeudenkäyntikuluriskin mediaani kasvoi lineaarisesti suhteessa käsittelyaikaan. Avustajien palkkiot muodostavat noin 85–90 % oikeudenkäyntikuluista. (Oikeudenkäyntikulut ratkaisusta riita-asioissa 2019).

Taulukko 17:ssä on vuonna 2019 tuomitut ja vaaditut oikeudenkäyntikulut sekä riidan intressi, keskiarvo euroissa ja mediaani euroissa. Tuomitut oikeudenkäyntikulut voivat olla vähemmän kuin vaatimuksissa esitetyt korvaukset, jolloin kantajan tai vastaajan oma erotusosa voi jäädä maksettavaksi omaksi tappioksi lukuun ottamatta oikeusapua saaneet henkilöt. Esimerkiksi Kantaja voittaa oikeudenkäynnin. Kantajan oikeudenkäyntikustannukset ovat 15 000 euroa ja riidan intressi on 10 000 euroa eli Kantajan kokonaisvaatimus on

yhteensä 25 000 €, mutta tuomari kohtuullistaa Vastaajalle maksettavaksi Kantajan asianajajan kuluista vain 7 000 euroa ja lisäksi riidan intressin kokonaisuudessaan eli 10 000 euroa. Tuomarin kohtuullistamisen jälkeen Vastaajalle jää maksettavaksi Kantajan oikeudenkäynnin kuluista yhteensä 17 000 euroa eli 8 000 euroa vähemmän kuin Kantaja vaatimus oli. Näin olleen Kantaja joutuu itse maksamaan omalle asianajajalleen erotusosan eli 15 000 eurosta vähennetään 7 000 euroa, jolloin Kantajan tappioksi muodostui 8 000 euroa. Todellisuudessa oikeudenkäynnistä voittajalle, eli Kantajalle, jäi iso lasku maksettavaksi, koska edes riidan intressin summa ei kattanut Kantajan oikeudenkäyntikuluja.

Taulukko 17. Oikeudenkäyntikulujen jakautuminen (Oikeudenkäyntikulut ratkaistuista riita-asioista 2019, liitetaulukko 34)

2019		
Oikeudenkäyntikulut ja intressit	keskiarvo €	Mediaani €
Tuomitut oikeudenkäyntikulut	12 259,00 €	7 235,00 €
Kantajan oikeudenkäyntikuluvaatimus	14 884,00 €	9 213,00 €
Vastaajan oikeudenkäyntikuluvaatimus	17 513,00 €	10 246,00 €
Riidan intressi	85 358,00 €	25 000,00 €
Kantaja voitti, oikeudenkäyntikuluvaatimus	10 347,00 €	5 395,00 €
Kantaja voitti, tuomitut oikeudenkäyntikulut	9 756,00 €	5 154,00 €
Riidan intressi, kantaja voitti	45 648,00 €	15 141,00 €
Vastaaja voitti, oikeudenkäyntikuluvaatimus	18 897,00 €	10 997,00 €
Vastaaja voitti, tuomitut oikeudenkäyntikulut	15 570,00 €	10 327,00 €
Riidan intressi, vastaaja voitti	87 135,00 €	30 000,00 €

Pelkästään käräjäoikeudessa 2019 oli rakennusalaan liittyviä riitoja noin 500, ja keskimääräinen riitojen käsittelyaika oli 9,63–12,87 kuukautta. Esimerkiksi, jos yhden kuukauden oikeudenkäyntiavustajan työmäärä olisi 5 tuntia, niin keskimäärin avustajien kustannukset nousevat yhteensä yli 23 000 euroa, eli Kantajan avustajan kustannukset noin 11 000 euroa ja Vastaajan avustajan kustannukset noin 12 000 euroa. (Tuomioistuinten työtilastoja 2019.)

Koska Suomessa ei ole erikseen rakennusalan riitoihin erikoistunutta tuomioistuinta, niin rakennusalan riitoja ratkaisevat maallikot. Rakennusalan

käräjäoikeuden ratkaistuihin riidoista valitetaan yleensä hovioikeuteen, jolloin oikeudenkäynnin kustannukset nousevat suureksi riidan intressiin nähden. (Keinänen, J 2009; Ervasti, K 2017) Ryytänen (2013) toteaa omassa tutkimuksessaan, Urakkariidat Hovioikeudessa, että yleisten tuomioistuinten ammattitaitoa rakennusalan riidoissa on kritisoitu.